Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2010

STAIDÉAR GNÓ – ARDLEIBHÉAL – PÁIPÉAR I

DÉ MÁIRT, 15 MEITHEAMH 2010 – MAIDIN, 9.30 - 12.00

ROINN B

(160 marc)

- Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.
- **CEITHRE** cheist ar bith a fhreagairt.
- Bronnfar marcanna ar leagan amach agus ar chur i láthair mar aon le fóiliónna agus dátaí, de réir mar is cuí.
- Ba cheart go dtaispeánfaí an lá, an mhí agus an bhliain sna dátaí.
- Is ceadmhach áireamháin a úsáid.

1. **Ceist í seo faoi Bhuiséad Teaghlaigh.**

Freagair gach cuid den cheist seo:

(A) Ar *leathanach 10 de Roinn* A tá achoimre, páirt-chomhlánaithe, ar bhuiséad teaghlaigh Uí Dhaimhín do na míonna Feabhra go Bealtaine 2010. Iarrtar ort an buiséad seo a chomhlánú trí na figiúirí cuí a iontráil sa cholún **'Iomlán'** agus na figiúirí atá in easnamh ó '**Eisíocaíochtaí Iomlána, Airgead Tirim Glan, Airgead Tirim Tosaigh agus Airgead Tirim Deiridh'.**

Ar an 1 Feabhra 2010 bhí €548 airgead tirim sa láimh ag teaghlaigh Uí Dhaimhín.

(11)

(B) Freagair na ceisteanna seo a leanas sna spásanna atá curtha ar fáil *ar leathanaigh 10 agus 11 de Roinn A.*

(i) Cad is buiséad ann?

(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** chúis go n-ullmhófaí buiséad.

(iii) Ainmnigh mí ar bith go bhfuil sé pleanáilte ag teaghlaigh Uí Dhaimhín easnamh a bheith acu **agus** méid an easnaimh sin.

(iv) Mol slí **amháin** chun an t-easnamh sin a shárú.

(v) An raibh sé pleanáilte ag teaghlaigh Uí Dhaimhín maireachtáil taobh istigh dá n-ioncam i rith na tréimhse Feabhra go Bealtaine 2010? Tabhair cúis **amháin** le do fhreagra.

(vi) Mol áit **amháin** ar féidir le teaghlaigh Uí Dhaimhín a gcoigilteas a chur. Tabhair cúis **amháin** le do fhreagra.

(20)

(C) Ar an 14 Feabhra 2010 d'íoc Aindí Ó Daimhín a phréimh árachais beatha €619 le hÁrachas Páirce Tta le seic. Ós rud é gur seoladh an seic tríd an bpost shocraigh sé ar é a dhéanamh chomh slán agus ab fhéidir leis.

Comhlánaigh an Seic agus an Comhdhuille ar *leathanach 12 de Roinn A.*

(9)

(40 marc)

2. **Ceist í seo ar Chuntas Club.**

Freagair gach cuid den cheist seo:

Bhí na Sócmhainní agus na Fiachais seo a leanas ag Club Seoltóireachta Bulben, Bun Dobhráin, Co. Dhún na nGall ar an 1 Eanáir 2009:

Luaimh (Yachts) €110,000 Clubtheach €320,000 Airgead Tirim €14,000
Iasacht Fhadtréimhseach €128,500.

Seo thíos achoimre ar bhearta airgeadais an Chlub don bhliain dar chríoch 31 Nollaig 2009:

Fáltais:	**€**
Síntiúis	8,700
Táillí Iontrála Geallta Bád	19,360
Urraíocht Bhliantúil	850
Lató an Chlub	2,750
Íocaíochtaí:	**€**
Solas agus Teas	1,680
Ceannachán Trealaimh	15,600
Costais Ghinearálta	3,460
Costais Ghreallta Bád	8,220
Árachas	1,870

Eolas breise ar an 31 Nollaig 2009:

(i) Solas agus Teas dlite €210

(ii) Síntiúis réamhíoctha €600

(iii) Dímheas Trealaimh de 15%.

(iv) Dímheas Luamh de 10%.

(v) Árachas réamhíoctha €160

(A) Ullmhaigh ráiteas ag ríomh Ciste Carntha an Chlub ar an 1 Eanáir 2009. (6)

(B) Ullmhaigh:

(i) Cuntas Fáltas agus Íocaíochtaí don bhliain dar chríoch 31/12/2009.

(ii) Cuntas Ioncaim agus Caiteachais don bhliain dar chríoch 31/12/2009. (29)

(C) Ainmnigh **dhá** shócmhainní a bhaineann le Club Seoltóireachta Bulben agus fiachas **amháin** de chuid an chlub. (5)

(40 marc)

3. **Baineann an Cheist seo le Fás Geilleagrach, Boilsciú agus Trádáil.**

Freagair gach cuid den cheist seo:

(A) Tá meath suntasach tagtha ar an bhfás geilleagrach in Éirinn.

(i) Mínigh an téarma '**fás geilleagrach**'.

(ii) Sainaithin an tomhas oifigiúil don fhás geilleagrach in Éirinn.

(iii) Ó thaobh gheilleagar na hÉireann de, mínigh **dhá** iarmhairt gheilleagracha a bheidh ann ón meath seo ar an dun chu cinn bhfás

(10)

(B) **(i)** Mínigh an téarma **boilsciú.**

(ii) Sainaithin an tomhas oifigiúil den bhoilsciú in Éirinn.

(iii) Luaigh **dhá** chúis le boilsciú.

Taispeánann an clár seo a leanas ráta an bhoilseithe an ráta boilscithe i dtír le cúig bliana annuas:

Bliain:	2005	2006	2007	2008	2009
Ráta:	3%	4%	5%	4%	2%

(iv) Tarraing líneghraf **nó** barra-chairt chun an t-eolas thuas a thaispeáint.

(iv) Luaigh **dhá** bhuntáiste don tomhaltóir a bhain leis an ráta boilscithe íseal sa bhliain 2009.

(24)

(C) Tá tomhaltóir ag siopadóireacht le haghaidh iPod nua. Tá ceann sa siopa áitiúil ar €229. Ag siopadóireacht ar líne dó is féidir leis an sórt céanna a fháil ar $314.65 san SAM, seachadadh san áireamh. Téann sé go dtí a bhanc ag fiosrú na rátaí malairte reatha agus feiceann sé na rátaí seo a leanas luaite:

AIRGEADRA	DÍOLANN AN BANC	CEANNAÍONN AN BANC
Dollar Meiriceánach	1.45	1.55

(i) Ríomh costas an iPod 'ar líne' i Euro.
Taispeáin do chuid oibre.

(ii) Mínigh toradh eacnamaíoch **amháin** do gheilleagar na hÉireann má roghnaíonn tomhaltóir siopadóireacht a dhéanamh 'ar líne' ó SAM.

(6)

(40 marc)

4. **Baineann an Cheist seo le Tomhaltóir.**

Freagair gach cuid den cheist seo:

Ar an 24 Bealtaine 2010, cheannaigh Séan Ó hEireamhóin, Lána an Ché, Loch Garman, teilifís nua ar €280 ó NCTV Tta, An tSráid Mhór, Inis Córthaidh, Co. Loch Garman. An lá ina dhiaidh sin, nuair a bhí sé á úsáid reoigh an scáileán agus ní raibh sé ábalta an fhadhb a réiteach.

Chuir Séan glaoch teileafóin ar a chara a dúirt leis gur déanamh faoi bhun caighdeáin a bhí ann, agus bhréagbharainneacht ab ea a cheannachán agus gur shampla de thobcheannach a bhí ann.

Ar an 27 Bealtaine 2010, scríobh Séan chuig Bainisteoir NCTV Tta, ag tabhairt breac-chuntas ar an bhfadhb, ag cur fianaise cheannacháin isteach leis agus ag iarraidh modh amháin cúitimh.

(A) Scríobh an litir a sheol Séan chuig NCTV Tta ar an 27 Bealtaine 2010.

(18)

(B) **(i)** Ainmnigh an dlí tomhaltóirí a bhaineann leis an gcás seo.

(ii) Luaigh **dhá** phrionsabal ábhartha de dhlí na dtomhaltóirí a sáraíodh sa chás seo.

(iii) Sainaithin **dhá** shlí ina bhféadfadh le Séan fianaise cheannacháin a thaispeáint.

(iv) Minigh an **dá** théarma tomhaltóireachta a bhfuil líne futhu.

(16)

(C) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis ar gá cosaint a thabhairt do thomhaltóir.

(6)

(40 marc)

5. **Baineann an Cheist seo le Daoine ag Obair.**

Freagair gach cuid den cheist seo:

Bhain Siobhán Ní Mháille céim amach ón gcoláiste i mí Mheán Fómhair 2009, agus le linn di bheith ag cuardach fostaíochta, bhí sí páirteach in obair dheonach. Tá sé ar intinn aici le tamall a gnó féin a bhunú agus le déanaí tairgeadh fostaíocht pháirtaimseartha di i gcúrsaí díolacháin le comhlacht áitiúil.

(A) **(i)** Mínigh an difríocht atá idir 'obair' agus 'fostaíocht'.

(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** scil a fhorbródh Siobhán agus í ag obair le le heagraíocht dheonach, a chabhródh léi a gnó féin a riaradh.

(iii) Minigh **dhá** chúis ar mhaith le Siobhán bheith féinfhostaithe.

(iv) Mínigh **dhá** riosca a bhaineann le féinfhostaíocht.

(22)

Mar fhostaí sa chomhlacht áitiúil d'íocfaí bunphá €220 in aghaidh na seachtaine le Siobhán móide coimisiún 5% ar a díolacháin iomlána. Chomh maith leis sin gheobhadh sí creidmheas cánach agus bhainfí asbhaintí reachtúla as a hollphá.

(B) **(i)** Minigh an téarma 'creidmheas cánach'.

(ii) Luaigh an **dá** asbhaint reachtúla a bhaintí as a hollphá.

(iii) Tabhair breac-chuntas ar chuspóir **gach** ceann de na hasbhaintí reachtúla seo.

(iv) Dá ndíolfadh Siobhán luach €480 earraí in aghaidh na seachtaine ríomh a hollphá don tseachtain sin. Taispeáin do chuid oibre.

(18)

(40 marc)

6. **Ceist í seo a bhaineann le hIasacht agus le Coigilteas.**

Freagair gach cuid den cheist seo:

Is mac léinn 18 mbhliana d'aois é Micheál Ó hEachthiarna atá sa chéad bhliain in IT Chorcaí. Chónaigh sé sa bhaile ariamh lena athair ag 44 Sráid na Mainistreach, Mainistir na Corann, Co. Chorcaí. Is é uimhir a fhóin phóca ná 085-4959610 agus a sheoladh r-phost ná michealoheachthiarna@onbheag.ie.

Bhí gá aige le ríomhaire nua a cheannach, a chosnódh €1,800, le haghaidh a chuid oibre sa choláiste. Rinne sé roinnt taighde ar fhoinsí airgeadais a bheadh oiriúnach. Thaispeáin a chuid taighde dó go raibh scéim iasachta oideachais le 6% RCB ar fáil sa Chomhar Creidmheasa áitiúil, áit a bhfuil Cuntas Scairchoigiltis (Uimh. 2117/19) aige.

Bhí a athair, Seán (uimhir póin phóca 087-1794816), sásta a bheith ina ráthóir ar an iasacht agus shocraigh Micheál ar €30 a íoc in aghaidh na seachtaine ar feadh 66 seachtaine trí buanórdú óna Chuntas Reatha (Uimh. 2475637) ag A.I.B i Mainistir na Corann. Níl aon fhiachais chreidmheasa ar Micheál. Ar an 8 Nollaig, 2009, ghlaoigh sé isteach chuig an gComhar Creidmheasa áitiúil agus chomhlánaigh sé foirm iarratais le haghaidh a chéad iasachta.

(A) **(i)** Comhlánaigh an fhoirm iarratais ar iasacht bhán *ar leathanach 13 de Roinn A*.

(ii) Mínigh conas a ghníomhaíonn an córas Buanordaithe.

(iii) Luaigh and mínigh foinse **amháin** oiriúnach eile airgeadais atá ar fáil do Mhicheál chun a ríomhaire a cheannach.

(iv) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** cheart a bheadh aige mar iasachtaí.

(v) Mínigh na téarmaí seo a leanas:

- RCB
- Ráthóir.

(30)

Nuair a bhí sé sa scuaine ina chomhar creidmheasa léigh Micheál go bhfuil na stiúrthóirí ag moladh díbhinn a íoc ar a Chuntas Scairchoigiltis. Tá an díbhinn seo inchánaithe ag 25% CCÚCT (DIRT).

(B) **(i)** Cad dó a seasann na ceannlitreacha CCÚCT?

(ii) Mínigh conas a ghníomhaíonn an córas CCÚCT.

(iii) Má tá cuntas Mhichíl dlite díbhinn €10 a thuilleamh roimh CCÚCT ríomh an méid den díbhinn sin a chuirfear lena chuntas. Taispeáin do chuid oibre.

(10)

(40 marc)

NÁ DÉAN DEARMAD ROINN 'A' A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

Leathanach Bán